

Denboraren makina

N A G O R E I R A Z U S T A B A R R E N A

Kleopatraren sudurra motzagoa izan balitz...

ALEXANDRIA (EGIPTO) K.a. 30.EKO ABUZTUAREN 12A. Kleopatra VII.a Filopator Egiptoko azken faraoia hil zen. Hurrengo 2.000 urteetan emakume seduzitzailearen paradigma izan da, eta bere erakarpen indarraren gakoa, sudurra. Hala, XVII. mendean, Blaise Pascal filosofo frantziarrak zera esan zuen: “Kleopatraren sudurra motzagoa izan balitz, mundua oso bestelakoa litzateke”.

Neba Ptolemeoren aurka borrokan ari zela, Kleopatrak –edo haren sudurrak– Julio Zesar seduzitu zuen, jeneralak gerra zibilean parte hartzea lortu zuen eta, horri esker, Egiptoko tronua berreskuratu zuen. Ondoren, Marko Antonio ere limurtu zuen, eta erresumari eutsi zion. Baina Oktavio haren sudurra ez zitzaion gustatu, nonbait, eta Egipto erromatar probintzia bihurtu zuen.

Baina nolakoa zen Kleopatraren sudur ahalguztiduna? Hainbat adituk bere denbora baliotsua galdera horri erantzuten erabiltzea erabaki du. Kleopatraren hilobia ez dute aurkitu eta, beraz, haren irudiak baino ezin dituzte aztertu. Egiptoar estiloan egindako irudi idealizatuak ez dira fidagarriak, eta, horregatik, sinesgarritasun handiagoa eman diete estilo greziarrean –Kleopatraren dinastia helenistikoa zen– egindako txanponak, esaterako, hazpegi gogorra du erreginak, eta sudur luzea. Ez dirudi zinematik saldu digun erregina ederrarekin bat datorrenik; begira, bestela, Liz Taylor eta Vivien Leigh

aktoreen sudurrei. Greziar edo erromatar artelanei erreparatuta, garai hartako edertasun kanonei ere ez die erantzuten. Egia da txanponak ez zutela pertsonaien benetako itxura zertan jaso, eta ohikoa zela arbasoen ezaugarriak biltzen zituzten erretratu sinbolikoak egitea. Zenbait adituen arabera, Kleopatraren erretratuek aitaren aurpegiera jasotzen dute (erreginaren tituluko *filopator* horrek “aita maite duena” esan nahi du).

Finean, ez dakigu Kleopatraren sudurra nolakoa zen. Eta zer? Azken faraoia hil eta 100 bat urtera Plutarkok luze idatzi zuen Kleopatrari buruz: zazpi hizkuntza zekizkiela jaso zuen, eta literatura, musika, zientzia politikoak, matematika, astronomia eta medikuntza irakatsi zizkiotela. Manera fin eta gozoak omen zituen, eta ahots erakargarria. Hondamen ekonomikoan zegoen erresumak gora egin zuen haren erabakiei esker, eta garaiko diplomazialari bikainenetakoa izan zen, erromatarren konkista atzeratu bai, baina geldiaraztea lortu ez zuen arren. “Haren edertasun paregabea barrukoa zen”, idatzi zuen Plutarkok, “eta eragiten zuen lilura ez zen berehalakoa”. Haren sudurra ez zuen aipatu ere egin historialari greziarrak. Baina mendeen –eta mentalitateen– poderioz, emakume haren adimen bikaina edertasun bihurtu zen, eta edertasuna, sudur. Kleopatraren sudurrak ez zuen historia aldatu. Sudurraren atzean zuenak, agian, bai.

Arrastoak

Delosko antzokia zaharberrituko dute

KRISIALDI EKONOMIKO orokorra gogor astintzen ari da Grezia. Hala, herrialde horren ondare klasiko bikaina babes-teko aurrekontuak asko murriztu dituzte azken urteetan. Baina tarteka berri onik ere bada alde horretati: berriki Greziako Kultura eta Turismo Ministerioak Delos uharteko antzokia (K.a 314-250) zaharberritzeko proiektua onartu du. Legendak dio Delos Apolo jainkoaren jaioterria zela, eta Atenasko Unibertsitateak egindako ikerketa baten arabera, antzoki horren *orchestra* Mediterraneoko gunerik distiratsue-na da. Edo izan beharko luke, egun egoera tamalgarrian baitago, higituta eta landarediak janda.

Zaharberritze proiektuak 1,5 milioi euroko aurrekontua du eta, arduradunen esanetan, ez da xahupentzat jo behar, inbertsiontzat baizik. Delosko antzoki berriak –eta distiratsuak– turistak erakarriko dituela espero baitute.

WALLING-CC BY SA

Delosko antzoki zaharra gaur egun, sasiz, harri soltez eta hondakinez betea.